

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Lancicii E Societate Iesv Opvscvlorvm Spiritvalivm
Tomvs ...**

Łęczycki, Mikołaj

Antverpiae, 1650

Quæ sint signa & gradus profectus, in moderatione paßionum. Cap. IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78809](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78809)

Greg.
dial. 1. 1.
c. 4.
Bern. ser.
de verb.
Sap. t. 2.
S. Thom.
S. Diad.
c. 99.

vniuersas serè passiones, ab homine Dei victas, duos remanere demones luctantes cum eo: quorum vnus quidem turbas facit anima, dum ita eam ab amore Dei, ad importunum zelum traducit, vt nullum alium aquè, atque se Deo placere velit; alterum verò corpori, dum illum, ad desiderium rei veneret, incendij cuiusdã operatione mouet. Hoc autem corpori accidit, primum quidem, quia hac voluptas, propria est natura, vt pote ad generandum insita, quamobrem facillè corpus superatur: deinde quia cedit Deus. Cùm enim aliquem, in numero luctantium, multitudine virtutum excellentem esse videat, permittit enim quandoque, ab eiusmodi demone sedari, vt existimet, se omnibus viuentibus viliozem. Benè, dixit S. Diadochus, quandoque, magna virtutibus præditos per hac infestari à demone, sed nec semper, nec sæpè, nec omnes viri coram Deo magni, talibus impugnantur telis.

76.
t. 2 q. 61.
2. r.
Macr. c. 8.
Plot. En.
neade 1.
1. 2. c. 3.

Quocirca S. Thomas, describens virtutes cardinales, & Plotino Platonico, appellat purgati animi, sic eas deleribit. Quod prudentia, sola diuina intueatur: temperantia, terrenas cupiditates nesciat: fortitudo, passiones ignoret: iustitia cum diuina mente perpetuo societur: eam scilicet imitando. Quas quidem virtutes, dicimus esse Beatorum, vel aliquorum in hac vitã perfectissimorum. Quin & virtutes, quas eodem loco vocat. Purgatorias, prout eas ibi explicat, à passionibus non inquietantur.

77.

In præl.
rel. hist.

Quod non difficile credetur à quouis, si obseruauerit præclarum Theodoretum monitum, qui scripturus in religiosã historiã, multa Sanctis diuinitus concessa dona admirabilia, rogat, ne ijs qua dicuntur, minus credant, si quid audiant, quod eorum vires superet; nec ex se illorum virtutem meriantur: sed aperte sciant, quod piorum animis, Deus desuper metitur dona sanctissimi Spiritus, & maiora largitur perfectioribus: illis nimirum, qui, vt supra dixerat, imitantur vitã institutionem, qua agitur in calu. In quibus nulla viget passionum perturbatio, sed beatæ mentis cum summã iucunditate tranquillitas: seu vt loquitur S. Gregorius, imperturbatio cogitationis. Et hoc sentiu intelligendus est S. Bonauentura, cùm S. Franciscum in eius vitã scribit, ad terrena foris desideria, per Christi charitatem, totum esse insensibilem factum.

hom. 18.
in Ezech.
c. 10.

1. 7. Stro.
188. 517.
528.

Et propter hanc fortassis tranquillitatem mentis, qua sequitur refrenationem perfectam passionum nostrarum, ac plenum in eas dominium, dicit Clemens Alexandrinus, homines Deo charos, & genere vitæ laudabiles, per totam vitã, diem festum agere, & omnem eorum vitæ cursum, esse celebrem quemdam, & sanctum diem festum, scilicet, ab inquietudine & laboribus liberum, quos adferunt alij, non refrenati affectus & perturbationes passionum.

Doct. r.
Gal. 6. 14.
Gal. 5. 24.
ep. 63. ad
Cleric.
Neocaes.

Quas qui refrenant, & cum vitiiis rationi subigunt, illos S. Dorotheus vocat iuxta Apostolum, mundo crucifixos: quia nimirum, vt idem ait, carnem suam crucifixerunt, cum vitiiis & concupiscentiis: quæ verba, potissimum religiosis con-

uenire, dicit S. Basilius. Qui ergo proficere vult, non tantum crucifigat vitia, seu peccata, sed etiam motus inordinatos passionum, rationi repugnantium. Nam vt ait S. Bonauentura, Renunciatio nostra voluntatis, tres habet gradus: Primus est, resistere vitiiis: qui est status continentium: Secundus est, passionibus imperare, & pace frui: Tertius, Deo adherere & vniri, quando iam virtutes transiunt in affectum cordis. Hac occasione.

Notandum est primò, Tyronibus, refrenationem passionum, & inordinatorum motuum, qui à passionibus procedunt, non oriri immediatè à virtutibus, quæ vocantur à Theologis infusæ, sed à virtutibus acquisitis, quæ per actus virtutum vniuersos acquiruntur. v.g. patientia, per actus patientiæ: deuotio, per actus deuotionis, & sic alia.

Notandum est secundò, habitus, seu virtutes infusæ, dari à Deo, non ad facilitatem operandi actus suos, sed ad substantiam ipsarum operationum. Virtutes verò acquisitas, dare facilitatem, & promptitudinem operandi. Et idè augmentum habituum, seu virtutum infusarum, non potest cognosci per experientiam, & quasi per sensum quemdam experimentalem earum, quia per se & formaliter, nec mortificant passiones, nec excludunt acquisitos habitus vitiorum, nec venialia peccata impediunt, quæ tria, præstant habitus virtutum acquiritarum. Vnde fieri potest, vt homo per Sacramentorum frequentiam, multum in gratiã crescat, & in virtutibus, quæ cum eã infunduntur, in ratione viuendi & exercendi virtutes, non admodum mutetur, nisi accedat incrementum virtutum acquiritarum, per frequentatos earum actus, vt inter alios Theologos obseruauerunt Suarez & Vasquez, & docet expressè S. Thomas. 1. 2. q. 65. art. 3. ad 2.

CAPVT QVARTVM.

Quæ sint signa, & gradus profectus, in moderatone Passionum.

Primò. Si passiones naturales, etsi vehementer nos infestent, numquam nos ad ostendendum Deum, vel proximum perducant. Cuius rei semper est periculum, dum passiones naturales commouentur. Reperire licet fontem, in quo lutum subiacet: cum verò quis lutum commouerit, totus fons perturbatur: ita anima, quando perturbatur, maculatur & permiscetur vitio: nisi reprimat passionum impetus. Sic represserat S. Pachomius, qui à fratre, insolitã auditiã iniuriã, grauiter quidem tulit, verum tamen, nihil omnino ei respondit: sed mansuetè sustinens, sese continuit. Cœpit tamen, orando, se incusare, quod eum, modo meror vexet: modo furor exagitet: quamuis iure ac merito.

meritū videatur irasci. In imperfectis & incipientibus, ait Philo, nasci affectus, pungentes animam & cruentantes: scilicet, per lapsus in vitia prauis actibus introducta. Nam vt bene dixit Epicetus apud Atrianum; Quando irā per motus fueris, pro certo habebas non modō presenti te malo hoc laborare, sed etiam quōd eius affectus habitum in futurum aueris, & quasi in ignem sarmenta coniceris. At addictis profectui in virtutibus, contrarium accidit. Quique propinquorum, inquit S. Gregorius, debet ne estis tibus compati, vt tamen per compassionem non sinat vim sue intentionis impediri, vt affectus quidem, mentis viscera replcat, sed tamen à spiritali proposito non auertat. Qui ita passionibus resistit, iudicio S. Diadoci, potest vocari, vacuus passionibus. Vacuum esse passionibus, inquit, non est, non impugnari à demonibus; alioquin, oporteret nos, sicut Apostolus ait, exisse ex hoc mundo: sed illud potius, ab illo impugnatum, non expugnari. In bellatores enim ferro armatos, iaciunt hostes sagittas, audiuntq; ipsi iactus telorum; imò omnia serē tela, in se emissa cernunt, non tamen feruntur, propter armorum, quibus induti sunt, duritiam. Hoc autem præstat vigor virtutum, (præter alia Dei auxilia) in alto gradu acquilitarum. Ideo apud Cassianum, Abbas Moyles, pro acquirendo corde perfecto & mundissimo, & custodiendo intacto à cunctis perurbationibus, virtutes debere nos suscipere nouerimus; vt scilicet per illas, ab vniuersis passionibus noxiis illisim (peccata autem sunt quæ lædunt) parare cor nostrum, & conseruare possimus, atque ad perfectionem caritatis conscendere. Hoc ipsum S. Ambrosius: Fieri, inquit, non potest, vt facilius ad iracundiam non irascatur: sed vt ratione se temperet, indignationem cobibeat, ac puniendo se renouet, sicut & Propheta nos docet dicens: Irascimini & nolite peccare. Concessit, quod natura est; negauit, quod culpa est. Quā de re plura ibi pulchre prosequitur ante finem capituli. Irasci, hominis est: & iram non perficere, Christiani inquit S. Hieronymus. Qui ita passiones suas frenatas habent, ne peccent earum impulsu, affecuti sunt, vt sapienter dixit Plato, triumphum virtutum: qui est, habere peccatum in potestate, & virtutem in voluntate.

82. Eximium huius rei exemplum edidit Rex Daud, qui tor iniuriis à Saule affectus, quamuis illum posset occidere, pepercit tamen, nec impetui iræ obediuit, quamuis, vt ponderat S. Chrysostomus, sciret, se hostem in suam ipsius perniciem dimittere, ac salutem dare inimico, & haberet multa, ad eam cadem impellentia. Etenim solitudo Regis ob absentiam eorum, qui possent Saūli esse auxilio: dein exhortatio militum suorum, ad eum occidendum: præterea, anteaكتورum memoria, & futurorum metus. At horum incitamentorum nulli celsit, sed adamantiu inuicti more, persistit, philosophia moderatiorisq; legem seruans. Caterum ne dicas, eum nihil eorum sensisse affectuum, quales nos illi per coniecturam tribuimus, sed id quod accidit, non fuisse philosophiam, sed stuporem: considera, quā vehementer exaspera-

tus, sibi temperavit. Siquidem, quod iracundia fluctus, in animo illius intumuerunt, multaque cogitationum iactatio concitata fuerit, sed eam tempestatem, refrénari timore Dei, animosq; represserit, ex iis, que facta sunt, perspicere licet. Surrexit inquit, & abstulit oram chlamydis Saulis clanculum. Vides quanta ira tempestas coorta fuerit: At non processit ulterius, neque fecit naufragium, eò quod gubernatrix, illud sentiens periculum, videlicet pia ratio, tempestatem vertit in tranquillitatem. Percussit enim, inquit, Daudem cor ipsius, ac velut equum subsilentem, & ferocientem, reuocauit iram. Huiusmodi sunt sanctorum anime, priusquā ad peccatum veniant refrénantur, eò quod sobria sint, semperq; vigilent.

Cum autem à Philosophis enumerentur vndecim Passiones, & à S. Augustino, S. Damasceno & S. Thoma, Amor, desiderium, delectatio, odium, fuga, tristitia: & sunt in potentia concupiscibili, alia verò in irascibili appetitu, (quem S. Basilus appellat, neruum animi, ad res fortiter, constantiq; gerendas) sunt: spes, desperatio, audacia, timor & ira. Inter has, potissimum quatuor habendam rationem, ait S. Bernardus, scilicet, Amoris, timoris, gaudij & tristitia: ne scilicet vllā re moteantur, nili Deo, & rebus Deum concernentibus, quas penitius explicat sermone sexto: Vel vt alibi ait: cogendam esse iram, metum, cupiditatem & gaudium, & veluti quemdam animi cursum, ab aurigā regendum, & in captiuitatem redigendum, omnem carnalem affectum, & carnis sensum, ad nutū rationis in obsequium virtutis. Sic & Aristoteles, lib. 2. apud Clementem Alexandrinum, dicebat: Stroma. Exeritatione magnā, & pugnā opus esse, ad tetrachordon, voluptatem inquam, & dolorem, & metum, & cupiditatem.

Secundō, profectus circa passiones cernitur, si non sint passiones vehementes, vt atrea, sed mitiores, quæ, etsi non ad peccatum, tamen in peccati periculum adducunt, propter nostri perturbationem, aut incitationem: quæ, si vehemens sit, etiam circa res exiguas & viles, valdè obest profectui, ni comprimatur statim. Nō numquam & abiectius est, quod desiderat, & tamen ipso actu immensi desiderij, deterius peccat, inquit S. Gregorius. Sic Esau ius primogenituræ perdidit: quia, vt ibidem ait S. Gregorius, magno actu desiderij vilem lenticulam concupiuit. Restringendus est ergo æstus vehementium, & velut ardentium passionum.

Profectus noster, inquit Plutarchus libro citato, ea, que nimia sunt, primò tollit, acrimoniamq; affectuum minuit, ad quos, (vt est apud Sophoclem) incontinentes furioso feruntur impetu. Suprà autem dixerat, profectum, non vacuitate affectuum, sed remissione quadam & mansuetudine eorum desinendū esse. Atque ita S. Diadochus, differens de humilitate eius, qui ad perfectionem appropinquat: Tametsi, inquit, quā omnia regna mundi ei offerat, neque superet, neque admiratur, neque prorsus vehementia iacula peccati sentit: Tota namque spiritalis

V v v facta,

1. de alleg. leg.
Art. 1. c. 18.
17. mor. c. 14. al. 18.
cap. 98.
Coll. r. c. 7.
I. de Tac. c. 1.
Psal. 4.
epist. 9.
82.
hom. de Dauid & Saule to. 1.

1. Reg. 2.
S. Aug. 1. 9. ciu. c. 4.
S. Dam. 1. 2. fid. c. 12.
S. Thom. 2. 2. q. 23. S. Basil. hom. 10. de Ira, serm. 2. in capite ieiunij. ser. 85. in Cant.
S. Thom. lib. 2.
Stroma.
I. 30. moral. c. 23. al. 27.
83.
84.
cap. 54.

85. *facta, honores & glorias ad corpus pertinentes nescit, scilicet anima. Idem autem iudicium est, de alijs hominis affectibus & perturbationibus, quoad profectum. Sed ne ille inducant ad peccandi periculum, ipso initio dum exurgunt, validè eis resistendum est. Quando parvam animi perturbationem susceperis, monet S. Chrylostomus, ne eam neglexeris quod parva sit, sed considera, quanta mala pariat: sicut si in domo, parum aliquid suppe accensum viderimus, conturbamur, & tumultum movemus. Non enim attendimus initium, sed ex initio finem considerantes, movemur & concurrimus, ut totum caminum extinguamus.*
86. *Quà tamen in re hoc observandum est, me loqui de ordinario rerum spiritualium cursu, qui communiter accidit, & in ordinarijs servis Dei, valdè etiam proficientibus reperitur. Alioqui solet quandoque Deus, non quidem omnes, sed nonnullas, exercere internis afflictionibus gravissimis, permittendo in illis, non quidem semper, sed pro certo tempore, vehementes passionum naturalium motus, valdè illas perturbantes in inferiore parte, & superiorem quoque vehementer inuadentes, ad dandam eis occasionem meritorum, & ad faciendum experimentum eorum virtutis & constantia, ut scribit S. Diadocus. Sic S. Franciscus, per biennium, gravissimo mœore contabescebat, ut celare eum nequiverit, sed exterius prodiderit, & videbatur derelictus à Deo; ideoque versari cum Fratibus non potuit, sed dum se ab eis se iungeret, magis inualecebat passio tristitiæ, quam nec cilicio, nec oratione superare valebat. Idem passa est S. Teresa, uti scribit in eius vitâ noster Pater Franciscus Ribera, & ipsa Sancta de se testatur in vitâ suâ. Imò & demon Sanctos exagitare solet passionum molestiis Deo permittente. Nam ut ait S. Ignatius in libro Exercitiorum: Homines, qui se à vitis & peccatis purgandos, curant sollicitè, & in obsequij divini studio, magis ac magis indies promouent, immittit spiritus malignus molestias, scrupulos, tristitias, rationes falsas, & alias id genus perturbationes, quibus profectum illum impediatur. Iuxta illud S. Augustini: Hanc pugnam, inquit, non experimur in semetipsis, nisi bellatores virtutum, debellatoresq; vitiorum. Tales ergo talium perturbationes, ex passionibus ortæ, non præiudicant eorum profectui, quin potius, eum comitari, & indicare solent esse eximium, siue à solâ naturâ, siue à dæmone oriuntur. Qui quidem, ut dicebat Abbas Sisoius, infirmos quosque, non dignatur appetere, quos, ubi voluerit, citò subvertit: sed sortes viros ac magnos aggreditur.*
87. *Tertio, profectus in passionibus cernitur, si etiam non vehementes, raræ sint, & non frequenter inuolent, imò ne quidem inquietent, sed quasi speculatiuè exurgant nullâ in nobis relicta perturbatione. Tales erant passiones in*

vito sanctissimo Bernardo, qui in quodam sermone fallus est, se dolere obitum fratris sui viri sancti Gerardi Monachi, & sine lacrymis ei iusta perfoluisse: addit tamen, Non potui imperare tristitia, qui potui lacryma. Sed tristitia illa, erat, velut speculativa, & sine inquietudine, dulcis.

Hoc inter signa profectus, ponit etiam Plutarchus lib. citato: Vbi non frequenter eius modi auersiones accidunt, animusq; tamquam fuga, celeriter aduersum eas sese obiciens, & efferens, facile molestanti ægritudinemq; dissipat, existimandum est, profectum probè esse confirmatum. Democritus apud Laërtium, finem vitæ humanæ ponebat in & tranquillitate, per quam intelligit statum animæ tranquillum, eum à nullâ passione perturbatur. Quod hi assequuntur, qui seridè, ut ait S. Gregorius, vniuersæ trice morte, quotidie vitam passionis in se occidunt. Tales erant & ij, quos describit S. Dionysius Areopagita: Liberi ab omnibus malis, Dei amore impuls: qui ab hac vitâ principium futuro capiunt: cum inter homines, Angelorum vitam imitentur, in omni tranquillitate, & Dei nominis appellatione, id est, quasi diuini quidam homines, ob id appellari digni. Talis erat S. Antonius Abbas, de quo S. Athanasius in eius vitâ hæc scribit: Nihil in illo indecens, solitudo nihil asperum: quotidiana cum hostibus bella contulerant: sed temperata mens: equali ad cuncta ferebatur examine: numquam hilaritate nimia resolutus in risum est: numquam recordatione peccati, tristitia ora contraxit. Tales commendat Theodoretus in Proœmio religiose historię, qui cū diuine pulchritudinis, essent ardentes amatores, & pro eo quem amabant, omnia lubenter & agere & pati statissent serti & generoso animo, tulerunt afflictionum, perturbationumq; impetus. Diaboli autem procellas, strenuè repulerunt: & ut dicam apostolicè, cum corpus castigasset, & in seruitutem redigisset, ira quidem ardorem sedauerunt, cupiditatum autem rabiem quiescere coegerunt. Ieiunando autem & humi cubando, sopitis animi moribus, repressisq; eorum exultationibus, coegerunt corpus, sedus inire cum animâ, & soluerunt bellum, quod est eum à naturâ insitum. Pace autem sic inter se iniit à omnem aduersariorum cateruam expulere. Nam cum eis deessent cogitationes, qua interna proderent, & membrorum humanorum auxilio priuati essent, bellare, non poterant. Idem alibi scribit: Dauidem scilicet Eulebij discipulum, tantum sub eius instigatione profecisse, ut per 45. annos in monasterio, gubernans 150. personas, essi essent innumerabilia, qua eum irasci coegerent, absque irâ & exandescentiâ, toto hoc tempore vixerit, & manserit immobilis, tamquam incorporeus, sine vllâ vultus immutatione: non tantum non concedendo iræ, vt non vltra solis occasum, sed tantum vsque ad vesperam; sed nec vt moueretur quidem, omnino permittendo. De B. Laurentio Iustiniانو, in eius vitâ scribit eius nepos Bernardus: Idem vbique erat, numquam eum quisquam aut letitiâ exhilaratum, aut irâ commotorem, aut solutiorem remissione animi, videre potuit. Non vllum denique vestigium metus, cupiditatis, doloris, voluptatis.

Notæ

1.1. c. 4.

Const. Moast. c. 5. Doct. 1. euf. 1.

89.

In Pf. 18.

pag. mihi 17.

Noster quoque (vt alios multos omittam) P. Ioannes Baptista Piscator, tam excelsi erat animi, vt nullo vnquam casu, siue laeto, siue tristiti, colorem mutasse visus sit, numquam tristitia contractus, vti scribit in vitâ B. Aloysij P. Ceparij. Quantoperè autem conferat ad profectum & perfectionem, talis passionum frenatio, indicat S. Basilij. *Perturbationum compressio, animi pax est, atque tranquillitas: animi verò tranquillitas, nihil aliud, quam virtutum secundissimus fons.* Et de tali tranquillitate, loquitur S. Dorotheus, eam appellans duobus in locis illius sermonis. *Impassibilitatem, & homines eâ præditos, impassibiles:* cum ait, SS. Antonium, Pachomium, Macarium, ceteroque Desidero Patres, post sacrum Baptisma, non solum à passionum operationibus, & actibus abstinuisse: sed passiones quoque ipsas radicibus euellere, & impassibiles omnino (scilicet cum perturbatione) fieri studuisse. Et infra ait. *Si oderimus in primis voluntatem nostram, sic breui, diuino presidio, ad impassibilitatem animi perueniemus.*

Quod, non de Stoicâ & Origenitarum impassibilitate, intelligendum est, siquidem initio eiusdem doctrinæ dixerat; *possibile non est, omni carere passione.* Sed de passionibus animi, perturbantibus quietem: quales, Dei auxilio, possibile est non habere: vt constat ex vitis supra memoratis, Sanctorum quorumdam.

Simili loquendi modo, vltus est Theodoretus, initio Proemij ad suam religiosam historiam: dicit enim, se de iis scripsit, qui in corpore mortali, & patibili, ostenderunt impassibilitatem, & incorpoream emulati sunt naturam. Quo in loco, non Stoicâ impassibilitatem intelligit: paulò post enim asserit, eorum naturam, innumerabilibus plenam affectionibus fuisse: sed victoriam de illis retulisse mentem, per diuinam, quam attraherat gratiam, & sortis ac generoso animo, tulisse affectionum, perturbationumque impetum, iræ ardorem sedasse, cupiditatum autem rabiem quiescere coegisse: scilicet consecutos esse, tranquillitatem Sanctorum, qui nullâ passionum perturbatione inquietabantur, ob profectum in eas (quod Dei beneficio acquisuerant) dominium. Talem animæ statum, S. Basilijus appellat pacem, quam Dominus suis dedit discipulis, exuperantem omnem sensum, & quam Apostolus apprecatur Ecclesijs, dicens: *Gratia vobis & pax adimpleatur: eamque, esse dicit, inter benedictiones diuinas speciem vnam, mentem procul omni intemperie constabilem aded, vt pacificus vir, hoc insigni, tanquam proprium notis internosci possit: siquidem sedatus est & peramanis moribus.* Et in Psalmum 32. ait, *eum qui sui compos imperiosusque sit, rectè vocari posse regem.* Qualem animi statum & pacem in S. P. N. Ignatio fuisse, agnouit Sacra Rota Romana & postea Cardinales sacrorum Rituum, in Relatione datâ Gregorio XV. pro eius Canonizatione, vbi sic legimus: *Ex his oriebatur, illud magnum gaudium spirituale, quo hic Dei seruus, plane repletus, & refertus erat: illa serenitas,*

quam semper in vultu præferebat: illa pax interioris animi, & illa potestas ac ditio, quam in suos motus & perturbationes obtinebat. Et infra. *Commotionum sacrarum, & perturbationum, vti diximus, dominatû obtinuit perfectissimum.* Et quidem, in grauissimis occasionibus persecutionum & iniuriarum; quibus magnos aliquos Sanctos fuisse vehementer perturbatos, eorum acta & Epistolæ testantur, & Annales Ecclesiastici Baronij. De S. Patre tamen Ignatio, Sacræ Rotæ Auditores, & Cardinales sacrorum Rituum, contraria testantur: *Laetitiam, inquit, & iucunditatem percipiebat ex laboribus, incommodis, ignominis & persecutionibus, quas pro Christo & iustitiâ patiebatur.* Et infra: *Laetitia perfruebatur cum aliquid aduersus suam ipsius personam, & honorem fieri cernebat: beneficia in illos conferbat, à quibus fuisse iniuriis appetitus.* Et infra. *Si aliquid aliquando contra suum honorem fieri animaduertere, id ipsi ardebat maxime.*

Quartò, signum profectus est, si passionibus naturalibus, quæ aliàs nos ad mala disponebant, vel inclinabant, nunc semper ad bonam tantum vitamur, & iis, veluti gladio Goliath, naturæ vitiatæ, & diabolo reddamur terribiles. Hoc profectui vacantium est proprium. Apud nos, inquit S. Augustinus, *in xra scripturas sanctas, sanctamque doctrinam, ciues sanctæ ciuitatis Dei, in huius vitæ peregrinatione, secundum Deum viuentes, metuumt, cupiuntque, dolent, gaudentque.* Et quia relictus est amor eorum, *istas omnes affectiones rectas habent.*

Quintò, si recte rationis ductu, non passionis, hoc est, mero affectus naturalis impulso, ad res non malas, sed indifferentes feramur, vti sunt, conuersationes cum hoc, & non cum illo: mansio hoc in loco, non illo: occupatio circa hoc, non illud. Bene ait S. Hieronymus, et si ad aliud citans Sixti sententias, *Sapiens vir, iudicio debet amare, non affectu.* Hoc est, rationabile obsequium, quod Paulus exigit, dum, nimirum, vt explicat S. Basilijus, consideratâ sanâ ratione, eam duccem sequimur, non animi impetum. Et S. P. N. Ignatius, vt scribit Maffeus, ne quidem pietatis gustum, sed rationis ductum præcipue sequatur, vt non rationem dulcedo præret, sed dulcedinem ratio. Hoc enim aiebat, vno, maxime belluis hominem antecellere, quod hi ratione vtiuntur, ille nequaquam. Atque ita Plutarchus lib. cit. cupienti agnosce-re in virtute profectum, iubet inquirere: *An cunctanter magis, quam temerè ad agendum accedat.* De B. Laurentio Iustiniano scribit oculatus testis, eius nepos Bernardus: *Erat verborum actio-numque tanta mensura, vt, si inferiora hæc caelestibus conferri fas est, vix ego motus calorum, & reuolutiones & gyros agi maiori ordine atque mensurâ crederim.*

Sextò, si nunc mînis nos perturbent, quam solerent antea, initio conuersionis nostræ. Talis erat S. P. N. Ignatius, qui, et si naturâ iracundus esset, & in sæculo pateretur motus huius pas-

pag. 19.

pag. 11. 10. 11.

90.

114. Ci- uir. c. 19.

91.

1.1. cont. Iouin. extremo; Rom. 12.

1. Bas. in bren. reg. 230.

1.3. c. 10.

c. 7. vitæ.

92.

fionis, post suam tamen conuersionem, etsi perpetuò premeretur persecutionibus ubique locorum, ita tamen hanc domuit passionem, ut propter summam lenitatem, quam in omni sermone, vitæ quæ consuetudine, adhibebat, frigidus ipfis medicis & phlegmaticis videretur, ut scribit Rhabadeneyra in eius vitâ.

1. s. c. s.

Hac de re ita scribit Plutarchus lib. cit. *Molestia & mansuetudo*, ubi colloquia neque certandis studio incipit, nequè tum irâ finis, neque vel in refutando contumeliam adhibes, vel te refelli iniquis sers, nota est non pueniendorum profectuum: Ostendit hoc Aristippus, qui quondam in congressu, sophisticâ fraude circumueniens, ab audaci hominè, alioque stulto & furioso, cum videret eum exultare, atque fastu tumere: Ego quidem, inquit, abeo, suauis res, qui me refelleris, dormiturus. Et post multa, cum docuisset, ad indagandum profectum, examinandos esse affectus, monet, eos inter se comparandos esse: An cupiditates, metus, iraq; nos quam olim remissius nunc tenent, an celeriter, ratione incendium eius & excandescentiam restringamus. Et infra: Non iam ut antè vehementer perturbari, aut rubore perfundi, aut occultare, vel transformare aliquid suorum, viro illustri gloria & virtute subito interueniente, sed constanti animo, ei obuiam ire, conscientia quamdam habet confirmationem.

93.

Septimò, si exurgentibus contra rationem affectibus statim & generosius, quam antea, resistitur, & homo se ipsum vincit, signum est magnum profectus. Non profectum est, tardè & languidè resistere. *Quantò magis anima profecerit*, inquit S. Dorotheus, tantò fortior & robustior efficitur, & ad quæuis molesta ferenda validior, quemadmodum si fuerit iumentum aliquid validum, quod magnum onus impostum, commode, quietèq; gerat, si forte fortuna conuigerit, ut pedibus offendat, labaturue ita confestim excitatur, ut vix offendisse aut impegisse sentiat. Quid si iumentum fuerit inualidum, ac debile, quouisionere vel leuissimo grauatum succumbit: & si ceciderit, non mediocri opus est auxilio, ut subleuetur, excitetur.

ferm. 10.

Et ut idem Sanctus alibi ait: Qui in principio vim sibi ipsi fecerit, atque pugnantio persistit, paulatim sanè proficiet, ac deinceps pace bonâ & quiete perfruatur &c. Proinde quidam ex Patribus frequenter dicere solebat: Da sanguinem & accipe spiritum: hoc est, certa, contende, enitere, & habitum procul dubio virtutis acquires. E contra, vult & non vult piger. Tepidus, tenendo repellit, & repellendo tenet, ut loquitur S. Gregorius.

Prou. 13.

4.

Talem se fuisse deplorat S. Augustinus, dum non responderet Deo excitanti & dicenti: Surge qui dormis: nisi tantùm verba lenta & somnolenta: Modò, ecce modò, sine paululum. Sed modò & modò, non habebant modum: & sine paululum, in longum ibant. Verùm qui generosè procedunt, proficientes in virtute, resistunt acriter omnibus inordinatis passionibus: *Granda virtutis est, secum pugnare quotidie, & inclusum hostem, Argi, ut fabula ferunt, cernium oculis obseruare*, inquit S. Hierony-

94.

hom. 1.

in Ezech.

1. 8. con-

fess. c. 5.

mus. Ideò Noster S. Xauerius, ut scribit Tuseletius in vitâ eius, spectari virtutem iubebat ex suis victoriâ, & turbulentorum animi motuum cupiditatibus, sedatione, magis, quam ex specie quadam pietatis, lacrymis, suspiriis, acriq; corporis vexatione, &c. Quæ de re, P. Gaspari Barzæo, præcepit in hunc modum: Quos ad Societatem aggregaueris, in impotentibus animi motibus, cupiditatibusq; edomandis, magis exerceas censeo, quam in corporis afflictionibus, nonisq; eius generis inuocis. Et socios identidem admonet, ut semet paruis in rebus vincere assuescerent, ita deum magnorum certaminum fore victores. Itaque ipse hanc, quam alius præcipiebat, rationem secutus, omnes animi motus, domitos compressosq; in sua ditione ac potestate habuit. Hinc illa perpetua mentis tranquillitas, & idem semper vultus. S. P. N. Ignatius prætulit Nouitium vnum se vincentem in refrenatione passionum, alteri magis composito, & deuoto: ut scribit Massæus in eius vitâ.

1. 3. c. 6.

95.

Porò in moderatone passionum, initium capiendum est ab eâ, quæ fouet gulam, & somnum, maximè gulam. Nam ut experientia docet, & Cassianus: Qui non quærit passionem, in propatulo sitas (qualis est, in moderato cibi appetitu, de quo ibi sermo est) paruasq; compefcere, quemadmodum occultas, nullog; hominum teste prurientes, moderatrice discretionè, poterit debellare: Et idcirco per singulos motus, & in quolibet desiderio, robur anima comprobatur: quo si in minimis apertisque cupiditatibus superatur, quid in maximis ac fortioribus, occultisq; sustineat, vnicuique conscientia sua testis est.

1. 3. c. 10.

96.

Ne autem passionum impetus, & animæ & profectui in virtutibus obstant, quam primùm eæ refræandæ sunt: nam si per nostram (ocordiam inualeant, ægrè reprimuntur. Sicut paruo lapide submoto, inquit S. Gregorius Nazianzenus, flumen totum in prouum trahitur, eiusdem autem impetus, firmissimo etiam aggere, cohiberi, reprimique vix potest. Inter omnes autem virtutum exercitationes, præter actiones contrarias virtutum, quæ opponi debent, velut in duello quodam, inordinatis passionum motibus, maximè ad tranquillitatem animæ à Deo imperandam, conferunt actus humilitatis, ij præsertim, qui magnam nostri coram aliis humiliationem præferunt ex corde susceptam, & nos pro Deo valde confundunt. Talium enim actuum valde Deo acceptorum exercitatione, ille mouetur, ad dandum magnum dominium passionum; vi experientia ostendit, & probabo in Opusculo de confusione quærendâ. Vnde meritò S. Ioannes Climacus ait: Quoties aliquem vel audieris, vel videris intra paucos annos, alissimam tranquillitatem acquisuisse, noli hunc existimare, aliam quam hanc beatam celeremque viam; humilitatis pedibus ambulasse. Meritò appellauit viam celerem, quia cito peruenitur per eam, ad tranquillitatem mentis: siue quia ipsius humilitatis meritum, eam à Deo impetrat: siue quia Deus humilibus largitur feruidum amorem; quo veluti; igne quodam

97.

c. 1. 8.

grad. 1.

dam caelesti, consumitur inquietudo, & tumultu passionum exuritur.

4 p. vit. cap. 10. Praeclaram hac de re doctrinam legi, in vita B. M. Magdalene de Pazzis, ei a S. Ioanne Evangelista in raptu quodam traditam. Anima, que in se habebit perfectionem humilitatis, facillime possidebit amorem, absque eo quoddam aliud exercitium adhibeat, ad eum obtinendum. Et numquam inuenietur cor hominum plenum humilitate, quin sit plenum amore, quo anima perfecte Deo vnitur, & fit vnum quid cum illo, per participationem. Vir humilis, inquit S. Dorotheus, absque perturbatione degit, & molestia, imò incredibilem animo sentit quietem. Idem S. Dorotheus, animi tranquillitatem, a passionum tempestate liberam orituram ait, si quis sanctorum Patrum regimini se plene subdiderit, idque se in se expertum esse scribit, cum quadam sui admiratione, & metu, ne ex diaboli astu oriretur, sed cum id suo narret Spiritus Magistro, haec ab illo audiuit: Quicumque sese tradiderit obedientiam suorum Patrum, & illorum arbitrio regendum se dederit, ista haec profecto quiete & animi tranquillitate fruatur. Et hanc ipsam tranquillitatem B. Lydium obedientibus perfecte sanctae Ecclesiae & Confessario suo, promittebat, vti scribit in eius vita Ioannes Burgman.

serm. 2. serm. 5. 2 p. c. 1. serm. 7. Porro, idem S. Dorotheus, de passionum perturbationibus differens, has inde oriri docet, quod seculo nosmetipsos non accusamus, nec qua debemus, diligentia quarimus nos ipsos priuatim arguere. Hinc omnis nostra molestia & afflictio promanat: hinc est, quod quietem numquam, & nullibi pacem animi nascimur. Neque id quidem mirum: quandoquidem ore Sanctorum omnium celebratum ac contestatum habemus, nullam, praeter hanc, ad Deum patere viam. Nec vnquam aliquem vidimus, aut audiuimus, qui alia, quam hac ad Deum accesserit via, aut ad quietem peruenire valuerit. Et infra: Quare multum confertis, apprimet, nos adiuvat, & perquam quietos reddit, nec non ad vitam profectum adducit, si nos ipsos, non alios, in omnibus que contingere solent, accusauerimus, auctoresque malorum omnium dixerimus.

98. Ne autem passiones repente nos aggrediendo, in peccati adducant periculum, salubre tradidit consilium S. Ambrosius: Cauere, inquit, debemus, ne in perturbationes prius incidamus, quam animos nostros ratio componat. Exanimas enim mentem plerumque aut ira, aut dolor, aut formido mortis, & improviso percussit ictu. Ideo praenire pulcrum est cogitatione, qua voluendo mentem exerceat, ne repentinis excietur commotionibus, sed iugo quodam rationis, & habentis constricta mitescat.

1. r. offic. cap. 1. Hoc etiam Seneca docuit: Sapientes, inquit, iusserunt me stare assidue, velut in praesidio positum, & omnes conatus fortuna & omnes impetus proficere, multo antequam incurrant. Illis grauis fortuna est, quibus est repentina. Facile eam sustinere potest, qui semper expectat. Nam & hostium aduentus eos prostermit, quos inopinatus occupauit. At qui futuro se bello, ante bellum parauerunt, compositi & aptati, primum

De Conf. ad Helu. cap. 5. qui tumultuosissimus est, ictum, facile excipiunt. Et De Conf. alibi: Quae multo ante praesens sunt, languidius incurrant.

cap. 9. Haec ergo examinata, ostendent, an profecerimus, circa hoc secundum caput malorum diminuendorum, per destructionem motuum inordinatorum, qui ex passionibus, tanquam ex infitis naturae radicibus, pullulare solent.

CAPVT QVINTVM.

De tertio gradu spiritualis Profectus, circa victoriam tentationum.

GRADUS tertius malorum diminuendorum, perficitur disperdendo, & versatur circa tentationes.

Pro qua re, primo notanda est doctrina S. Bernardi certissima, deriuata ex Scriptura & experientia quotidiana: Praemonitus, inquit Bernardus, vos esse volo, neminem super terram, absque tentatione victurum, vti cui forte tollitur aliqua, alteram securus expectet. Quae in re, consideranda est nobis, tam benigna Diuina pietatis dispensatio, vti quibusdam nos tentationibus patitur diutius occupari, ne forte periculosiores occurrant: ab aliquibus vero citius liberet, vti possumus in aliis, quae vtiliores nobis praesens fore, exerceri.

Notandum secundo, homines triplici modo tentari, vt ait Abbas Theodorus apud Cassianum, plerumque ob probationem, nonnunquam ob emundationem, interdum ob merita delictorum. Quae multis Scripturae sententis & exemplis tibi confirmat.

Notandum tertio, motus tentationum, vt scribit S. Antonius Abbas, esse triplices: alios oriri a complexione naturali, alios a cibo & potu copioso, alios a daemone. Tamen praeter has origines tentationum, ex vel oriuntur primo, vel magis excitantur, etiam a prauis habitibus, in actum prauum prodeuntibus, per obiectum aliquod sensibus occurrens excitatis. Sic etiam Abbas Serapion apud Cassianum, sine vilo incitamento anime, solius instigatione ac pruritu carnis, aliam, non a passionibus immediate, sed a diabolo corpus nostrum, vel sensus, vel imaginationem alterante, procedere. Nam vti dicebat vir sanctissimus, noster P. Cornelius Vischaenus Belga apud Sacchinum: Demon nobiscum pugnat, hastam gladio, seipso. Hastam, cum quasi eminus, externarum rerum specie obiecta sollicitat: gladio, cum per corpus nostrum, nos cominus aggreditur: se ipso, cum phantasmam ipsam inuadit, eamque varie mouet: & id tertium certamen est grauisimum, & hoc maxime viros pietati deditos oppugnare, hancque esse non in vltimis causam, cur viros bonos, a saeculo Deus ad Religionem vocet: vt Magistri, quorum hac in pugna insuetudo, rectioque est necessaria suppetant, quorum ductu, & praestigii tui, expeditum in virtutu stadio teneant cursum.

